A NEMZET ARANYAI
A film adatlapja (LINK)
dokumentumfilm (2023) 149 perc

Ajánlás a film feldolgozásához

A film alkotói
Rendező és producer: Zákonyi S. Tamás
Forgatókönyvíró: Eckhardt Balázs és Csurka Gergely
Vágó: Mezei Áron

Ajánlott korosztály: 16-18 évesek
Kapcsolódó tantárgyak / tartalmi területek: testnevelés / sport, médiaismeret

1. FELKÉSZÜLÉS A FILM MEGNÉZÉSÉRE

A film megtekintése előtt érdemes ismertetni a film témáját, amit jól lehet szemléltetni a hivatalos mozielőzetessel is. Ugyanekkor szó kerülhet a film hazai és nemzetközi fogadtatásának bemutatására, és érdekes lehet annak felvázolása is, hogy miként készült a film.

A film témája

A dokumentumfilm fő szereplői azok a vízilabdázók, akik – Kemény Dénes szövetségi kapitány irányítása alatt – 1997 és 2008 között sorra nyerték a nagy nemzetközi versenyeket, illetve álltak dobogóra, s ennek során három olimpiai aranyérmet is szereztek. Rajtuk kívül megszólal a filmben a hazai vízilabda sport néhány nagy öregje, valamint számos egykori külföldi ellenfél és edző. A régi emlékeket idézve, mindannyian hozzáadják a tablóhoz saját gondolataikat is arra vonatkozóan, hogy milyen tényezők állhattak a fényes sikerek hátterében. A film azonban nem egyszerűen „beszélő fejekre" épül. Sok-sok részletet tartalmaz korabeli sportközvetítésekből, megidézve a kapott és adott gólok izgalmait, örömeit vagy keserű pillanatait.

Hivatalos mozielőzetes: (https://www.youtube.com/watch?v=xablm27EqiE
A kevesebb, mint 2 perces összefoglaló jól érzékelteti a film hangulatát, és kiemel néhány olyan kulcsmondatot is a siker értelmezéséhez kapcsolódóan, amire érdemes lesz később visszatérni a feldolgozás során.

A film hazai és nemzetközi fogadtatása

A dokumentumfilm 2023 áprilisában került a magyar mozikba. 50 helyszínen vetítették egyszerre, és hat héten át a top 10-ben maradt. Emellett számos egyetemi klubban is sok érdeklődőt vonzott, s így a 2020 utáni időszak egyik legsikeresebb hazai alkotása lett.

A Cote d'Azur Sportfim Fesztiválon [szervezője a nemzetközi sportfilmszövetség = Fédération Internationale du Cinéma et Télévision Sports, FICTS] a film elnyerte a zsűri nagydíját, ami lehetővé tette, hogy 2024 novemberében részt vegyen a sportfilmek első számú nemzetközi megméretésén, a milánói FICTS World Challenge-en. (Az ajánlás készítésekor ennek eredménye még nem volt ismert.)

Hogy készült a film?

Erre a kérdésre számos forrásból – cikkekből és interjúkból – kaphatunk választ. A tájékozódás előzetes feladatként adható ki a diákoknak, de fő állomásait összefoglalhatja a tanár is, az alábbi információk vagy az ajánlás végén szereplő források alapján.

A tanulói tájékozódás egyik lehetséges formája

A diákok önként vállalkozó kisebb csoportjai meghallgatják azt a Kemény Dénes egykori szövetségi kapitánnyal és a film producer-rendezőjével, Zákonyi S. Tamással készült beszélgetést, amely az Inforádió Aréna című műsorában hangzott el. (2023. 05. 05.) https://www.youtube.com/watch?v=WvscB2vwrZ8 (47 perc)

Ennek során választ keresnek az alábbi kérdésekre:

a) Mennyi időn keresztül és milyen módszerekkel dolgozott a stáb a film elkészítésén? Mi jellemezte a filmesek és a vízilabdások együttműködését?
b) Miért és hogyan került sor a külföldi versenyzőkkel és edzőkkel való beszélgetésekre? Mi jellemezte az egykori versenytársak megnyilatkozásait?
c) Miért és hogyan támaszkodott a film rendezője Csurka Gergő azonos témájú könyveire? Mi jellemezte a könyvek szerzője és a csapat közötti kapcsolatot?
d) Mi mindent tudunk meg Benedek Tiborról az interjúból?

A csoportok szóvivői a közös foglalkozás keretében saját szempontjukhoz kapcsolódóan, 1-2 percben összefoglalják a többiek számára a hallottakat.

A tanár által elmondható legfontosabb információk (különféle források alapján)

A film ötlete a 2000. évi Sydney olimpián aratott győzelem pillanatában fogalmazódott meg. A producer-rendező akkor jelent meg először felvevő gépével a vízilabdázók között, amikor a versenyzők hazatértek az aranyéremmel. Attól kezdve egy kis létszámú, 2-3 fős stáb – a szövetségi kapitány hozzájárulásával – rendszeresen készített felvételeket a csapat életéről, edzéseiről és versenyeiről.

Ez így folyt 2020-ig, amikor a rákkal való két éves küzdelem után, 47 éves korában elhunyt a csapat legendás játékosa, csapatkapitánya, s 2013-tól szövetségi kapitánya, Benedek Tibor. Ekkor döntötték el, hogy elkészítik a filmet, és Tibor emlékének ajánlják. Pályázati úton jelentős állami támogatást (770 millió forintot) nyertek hozzá, s 2021-ben erőteljes munkába kezdtek, amiben fontos szerepet kapott az archív anyagok feldolgozása, hiszen Benedek Tibor élőben akkor már nem szerepelhetett a filmben.

Az archív anyagok és közvetítések jogdíja több mint 200 millió forintba került. Jelentős költséggel járt az is, hogy a megfelelő minőség érdekében az egy fős interjúkon két, a páros interjúkon három filmkamerával dolgoztak, és 18 forgatási napot műteremben is töltöttek, professzionális stábot alkalmazva. Az archív kutatás, a nyomtatott anyagok és a meccsek végig nézése fél évet vett igénybe. Benedek Tibor megszólalásaiból négy–ötezer keresési találat közül kellett kiszűrni azt a 100-200 anyagot, amiket érdemesnek találtak arra, hogy részeket vágjanak ki belőlük. Majd ezek közül választották ki azokat, amik végül bekerültek a filmbe. Mivel a film által átfogott időszakban sokat fejlődött a közvetítések minősége, fontos feladat volt az is, hogy a régebbi meccsek hangját és képét feljavítsák, amit mesterséges intelligencia segítségével oldottak meg.

Amikor az alkotók elkezdték a mozifilm szerkesztését, hozzávetőleg 200 órányi felvétel állt rendelkezésre, amelyből 110 óra beszélgetés volt. Ebből a nyersanyagból készült el az első változatban még ötórányi hosszúságú, majd végül 149 perces film. A szerkesztés és a vágás során arra törekedtek, hogy ne csupán bemutassák a csapatot, hanem annak 1997 és 2008 közötti történetét meséljék el. Úgy, ahogy maguk a versenyzők látták azt, a személyes küzdelmekkel és a színfalak mögötti titkokkal együtt, amelyeknek mind-mind szerepük volt a nagy pillanatokban. Mosolyokat és könnyeket akartak előidézni. Minden időszakhoz, tornához, és játékoshoz igyekeztek találni valami személyes történetet, kiemelendő teljesítményt. A beszélgetésekből összeálló

történetfolyamban nem halljuk a kérdéseket, csak a válaszokat – sokszor több szereplő által elmondott szövegmozaikokból összevágva.

Kiegészítő információk Csurka Gergely szerepéhez

A történet elmesélésében az alkotók erősen támaszkodtak Csurka Gergely sportújságíró élményeire, aki korábban már több kötetet is szentelt a témának (Győzelemre születtek I-II.", Az igazi Dream Team, A nemzet aranyai). A könyvek szerzője Benedek Tibor kortársra volt. Mindkettőjük szülei a Nemzeti Színház színészei voltak a 70-es, 80-as években. Csurka egy interjúban így emlékezett vissza érdeklődésének kialakulására:
„Együtt nőttünk fel, együtt jártunk nyaralni a színház legendás siófoki üdülőjébe, miatta eléggé közel kerültem a vízilabdához. Meg persze Csapó Gábornak köszönhetően is, aki gyakran kártyázott együtt édesapámékkal (Megjegyzés: Csapó egy előző generáció kiemelkedő játékosa volt). Aztán a Kurírnál egy kolléga távozása miatt megörököltem a sportágat, ráadásul az akkori tulajdonosunk lett a szövetség elnöke…"
„Afféle Tinódi Lantos Sebestyénként én voltam az együttes krónikása. Nagyjából az 1995–1996-os szezontól a 2004-es athéni olimpiai döntőig a csapat minden mérkőzésén ott voltam, beleértve a külföldi felkészülési meccseket is. Sajtószempontból teljesen más idők jártak még akkor, hat edzésen általában ott voltam a heti tízből, és senki nem szólt érte, nem kellett bejelentkezni, nem volt szigorú beléptetés, csak barátságos kabinosok…"
Ez a fajta szoros együttélés a csapat hírnevének növekedésével párhuzamosan megszűnt, de a szerző és a vízilabdások jó kapcsolata azután is megmaradt.

Forrás: Antalics Ádám: A Kemény-csapat olyan volt, mint az Apple. Beszélgetés Csurka Gergellyel, Index (2023. 04. 17.)
https://index.hu/sport/vizilabda/2023/04/17/csurka-gergely-interju-magyarorszag-vizilabda-valogatott-a-nemzet-aranyai/

Kiegészítő információk Benedek Tibor portréjához

Ha az osztály szívesen foglalkozik a sport, a versenyzés, a versenyzői személyiségek témakörével, önként jelentkező diákok vállalhatják, hogy egy rövid prezentációban – képekkel, interjúkból vett idézetekkel – felvillantják a kiemelkedő sportember portréját. Olyan elemeket hangsúlyozva, amiket ők maguk fontosnak tartanak. Néhány az interneten található, számos felhasználható videoóból:

Benedek Tibor emlékfilm: https://www.youtube.com/watch?v=1kPJh1xaiw4
Elhunyt Benedek Tibor: https://www.youtube.com/watch?v=TCHb4Z_EsF4
Pályatársai emlékeznek Benedek Tiborra: https://www.youtube.com/watch?v=guk0rhXTt8o

2. A FILM FELDOLGOZÁSA

A film – miként ezt számos kritika felrója neki – meglehetősen hosszú, 149 perces, és azok számára, akik nem sportrajongók, nem is biztos, hogy minden tekintetben jól követhető a történet. Biztosan nem nézhető azonban végig hagyományos tanórai keretben, hiszen ehhez több mint három összefüggő órára lenne szükség. Jobb megoldásnak tűnik, ha a film megtekintésére egy délutáni filmklubban kerül sor, vagy önállóan teszik ezt meg a diákok. De az is lehet, hogy a teljes film megtekintése választható lehetőség, s a közös foglalkozáson csak egy-egy kiemelt részlettel foglalkozik az osztály.

Mivel a film a szövetségi kapitány mellett, 21 olimpiai érmet szerzett játékos pályáját követi nyomon és több mint húsz nemzetközi torna sok-sok elődöntőjének és döntőjének képeit idézi fel, túlságosan szétaprózná a figyelmet, ha a feldolgozás egyénekre vagy alkalmakra fókuszálna. Mivel a válogatott csapatként vált legendássá, érdemes a

rendkívüli teljesítményt elérő közösség formálódására és erejére irányítani a figyelmet – amelynek tanulságai a filmen túlmutató módon is érvényesek lehetnek.

A) AJÁNLOTT FELDOLGOZÁSI FORMÁK A TELJES FILM MEGTEKINTÉSE ESETÉN

Előzetes megfigyelési szempontok

a) A történethez kapcsolóan:

- Mi a szerepe a válogatott életében a szövetségi kapitánynak? Milyen vonásokkal jellemezhető a film alapján Kemény Dénes mint szövetségi kapitány?
- Mi a szerepe a csapatkapitánynak a válogatott életében? Milyen vonásokkal jellemezhető Benedek Tibor, a vizsgált időszak második csapatkapitánya?
- Hogyan jellemezhető a válogatott és a szövetségi kapitány kapcsolata a vizsgált időszakban?
- Hogyan jellemezhető a játékosok egymáshoz való viszonya a csapaton belül?
- Mi jellemezte az újoncok és a válogatottba korábban bekerült csapattagok kapcsolatát?

b) A dokumentumfilm műfajához kapcsolódóan:

- Hogyan jellemezhető a film szerkesztése, vágástechnikája?
- Mennyire van összhangban a film vágástechnikája a rendezőnek azzal a céljával, hogy történetet meséljen el, és hogy a történet egyéniségekre épüljön?
- Mennyire sikerült jól beilleszteni a Benedek Tiborral korábban készült interjúk részleteit a frissen elkészített felvételek közé?

A foglalkozás lehetséges témakörei

1) Kinek a sikere?

Az előzetes megfigyelési szempontokat kis cédulákra írva, véletlenszerű módon osztja ki a tanár a diákok között. A közös órán az azonos szempontot húzó tanulók kis csoportokat alkotnak, és egyeztetik a tapasztalataikat. A csoportok szóvivői 1-1 percben összegzik a többiek számára az általuk megfogalmazott legfontosabb gondolatokat.

Miután az osztály közösen értelmezte, miként oszlottak meg a szerepek a játékosok, a csapatkapitány és a szövetségi kapitány között – vagyis ki miért volt felelős a válogatott életében –, a tanár kivetíti az *1. sz. Melléklet* táblázatát. A listából kiolvashatótó, hogy csupán egy olyan nagy verseny volt a film története által átfogott 12 év során, amikor a válogatott nem állt dobogóra (Fukuoka, 2001), és a 21 versenyből nyolcat aranyéremmel zártak a játékosok, melyek között a legerősebb fénnyel a három olimpiai győzelem érme ragyogott.

A tanulók (létszámtól függően) 3 vagy 6 csoportot alkotnak, melyek közül 1-1 vagy 2-2 azt gondolja végig, hogy mivel járult hozzá (a) a szövetségi kapitány és (b) a csapatkapitány a sikersorozathoz, illetve (c) mi volt az egyes játékosok érdeme. Miután végeztek a feladattal, az azonos témán dolgozó tanulók egy-egy csomagolópapíron vázlatpontokban rögzítik a meglátásaikat. A lapokat kiteszik egymás mellé a táblára vagy a falra, a szóvivők ismertetik a csoport álláspontját, s a többiek jelzik, egyetértenek-e a hallottakkal, vagy sem.

2) A siker kovászai

A tanár a filmben elhangzó, és cédulákra írt idézeteket oszt ki a diákok vagy tanulópárok között (*2. sz. Melléklet*). Ezek mindegyike valamilyen kapcsolatban áll az elért sikerekkel.

Mindenki megnézi a saját papírján olvasható mondatot, átgondolja, hogy az adott elem milyen befolyással lehetett a sikerre. A tanulók ezután sorban felolvassák az idézeteiket, elmondják saját értelmezésüket. A többiek pedig reflektálnak rá: elfogadják, elutasítják vagy kiegészítik azt.

Miután megbeszélték, hogy mit gondolnak a siker adott összetevőjéről, közfelkiáltással megszavazzák, hogy az egyes elemek melyik lépcsőfokot foglalhatják el a sikerhez vezető út fontossági dobogóján. Felrajzolják egy dobogó sémáját a táblára vagy egy nagy lapra, és tagasztógyurmával felerősítik az idézeteket az I-II-III. helyre, a véleményüknek megfelelő módon. Végül a tanár kihirdeti, hogy az osztály szerint mely tényezők kerültek a dobogó legmagasabb fokára.

3) A dobogó tetején

Lezárásként a tanár kivetít egy 2008-ban Pekingben készült fényképet a játékosokról, akik diadalmasan nevetnek a kamerába, nyakukban az aranyéremmel.



Forrás: https://www.vg.hu/kozelet/2021/09/dokumentumfilm-keszul-kemeny-denes-vizilabda-valogatottjarol (2024.05.18.)

Mindenki átgondolja, hogy ő maga mikor érezné úgy, hogy felnőtt életében eljutott a dobogó tetejére. Néhány szóval leírja egy cédulára ennek az állapotnak a legfontosabb 1-2-3 jellemzőjét. A tanár összeszedi a cédulákat, és a következő órára véletlenszerű elrendezésben felragasztja azokat egy nagy lapra, aminek a közepére a válogatott meccsein visszatérő, és a filmben többször látható kezdőképet helyezi el: a csapat tagjai kört alkotnak a vízben, koncentrálnak, majd hangos kiáltással buzdítják magukat a győzelemre.



Forrás: Kiss Péter: A titok körülrajzolása – Zákonyi S. Tamás: A nemzet aranyai
https://kultura.hu/a-titok-korulrajzolasa-zakonyi-s-tamas-a-nemzet-aranyai/
(2023. július 16.)

B) AJÁNLOTT LÉPÉSEK NÉHÁNY KIEMELT RÉSZLET MEGTEKINTÉSE ESETÉN

A film nagyon sok világverseny eseményeit kíséri végig, amit nem mindig könnyű követni azoknak, akik nincsenek otthon a sportág területén. Az elért eredmények között azonban minden versenyzőhöz az olimpiai aranyak állnak a legközelebb, s az egymást követő három bajnoki győzelem ebből a szempontból valóban egyedülálló a világon. Ha kevés az idő a teljes film megnézésére, kiemelhető belőle a három olimpiához kapcsolódó rész. S ha ennél is szűkebb az időkeret, választható az a megoldás is, hogy a meccsek közül csak a döntőket, vagy kizárólag a legizgalmasabb athéni szerb-magyar döntőt nézzük végig közösen. Kiegészítve ezt a film olyan részleteivel, amelyek segítik értelmezni, hogy milyen felkészülés, illetve csapatszellem alapozta meg a sikereket.

Ráhangoló kérdés

- Vajon mi lehet az oka annak, hogy – miként azt a filmben is sokan elmondják–, az olimpiai győzelemnek van a legnagyobb rangja a világversenyek sorában?

Az diákok egész csoportos ötletbörze keretében próbálnak meg választ keresni erre a kérdésre. A tanár ezután felidézi, hogy a válogatott 2000-ben, 2004-ben és 2008-ban egymást követően három olimpián szerzett aranyérmet, s azt, hogy amikor 1997-ben Kemény Dénest választották meg szövetségi kapitánynak, ő ezt írta a pályázatában: *„az első naptól kezdve azért fogok dolgozni, hogy négy év múlva a döntő után Sydneyben magyar himnuszt játszanak.”*

Részletek a filmből:

1) Sydney, 2000 (Teljes játékidő: 36 perc [35.00 – 1.01.10])

35.00.-36.00: A magyar csapat viselkedése az olimpiai faluban [1 perc]
A csapat tagjai mindenhova együtt mentek. Mindenki látta róluk, hogy összetartoznak.

[36.00-41.30. Kihagyható: A magyar résztvevők és két külföldi játékos emlékei.]

41.30. – 44.05. Kilazítás egy nehéz mérkőzés után a kikötőben [kb. 3,5 perc]
Kemény Dénes javasolta a játékosoknak, hogy menjenek le a kikötőbe kicsit kilazítani. Visszatekintve minannyian úgy érezték, hogy ez fontos este volt. Ezután következett be a fordulat a csapat teljesítményében. Varga Zsolt, a csapat akkori kapitánya, a soron következő meccs előtt, lelkileg így erősítette játékostársait: *„A győzelem istennőjének nem könyörögni kell, nem kérni kell a győzelmet, hanem méltóvá kell rá válnunk, akik elveszik azt, amit akarnak.”* Ezután jött a negyeddöntő, amit a régi nagy ellenféllel, az olaszokkal vívtak, s amit megnyertek a magyarok.

Reflektív kérdések a részlethez kapcsolódóan:

- Miért lehetett fontos a csapatnak a kikötőben töltött este? Mivel járulhatott ez hozzá a győzelemhez?
- Mit jelent az a gondolat, hogy a győzelmet nem kérni kell, hanem méltóvá kell válni rá? Hogy lehetne ugyanezt más szavakkal kifejezni?

[46.40-50.10. Kihagyható: A játékosok visszaemlékezése a jugoszláv csapattal vívott elődöntőre, és részletek a meccs közvetítéséből.

Információ, amit kihagyás esetén fontos elmondani a következő részlet megértéséhez: A kapus, Kósz Zoltán nem védett elég jól a meccsen. Kevéssel a vége előtt Kemény Dénes a fiatal cserekapust, Szécsi Zoltánt (Szecska) küldte be helyette a vízbe, aki ismeretlen és szokatlan stílusával megzavarta az ellenfelet. Mindent kivédett, a játékosok pedig fordítani tudtak a küzdelmen, és így végül ők jutottak a döntőbe.]

50.25 – 54.00: Lelki felkészülés a döntőre [kb. 3,5 perc]
A döntőre való ráhangolódásnak sokféle eleme volt. Az elődöntőben beállított cserekapus így bíztatta az állandó kapust: *„Én ma szereztem neked egy érmet, és te holnap ki fogod nekem színezni."* Kemény Dénes hosszan beszélgetett a korábban lecserélt kapussal, Kósz Zoltánnal, hogy az képes legyen 24 óra alatt feldolgozni az előző sikertelenséget. A szövetségi kapitány által vezetett taktikai megbeszélés alatt az egyik játékos úgy oldotta a feszültséget, hogy társait nevettetve utánozta Kemény Dénest, amíg ő az eligazítást tartotta. A csapatkapitány (Varga Zsolt) a szokásos körben ülve, lelkesítő megbeszélést tartott, hangsúlyozva, hogy *„az érmet ki kell tépni valaki másnak a kezéből".* Amikor pedig edzés közben azt látta, hogy Benedek Tibor nem elég magabiztos, nem tudott jobbat kitalálni, mint hogy megrázta és lekevert neki két nagy pofont. A csapat hangosan énekelt az öltözőben, és a folyosó falát verve, ordítva vonult ki a medencéhez, miután a kapitány így figyelmeztette őket: *„Emlékezzetek rá, hogy mit mondtak a rómaiak: győzelem vagy halál!"*

Reflektív kérdések a részlethez kapcsolódóan:
- Milyen elemei voltak a döntőre való ráhangolódásnak? Vajon melyik mit adott hozzá a lelki megerősödéshez?
- Vajon hogyan vehették fel azokat a képeket, amikor a játékosok összegyűltek a tetőn tartott megbeszéléshez, illetve ahogy a folyosó falát verték, amikor a medencéhez vonultak a döntő előtt? (Válasz: Statisztákkal.) Van-e helye az ilyen megoldásoknak egy dokumentumfilmben?

[54.00-1.04.00. Kihagyható: A döntőt az oroszokkal játszotta a magyar válogatott, és jelentős győzelmet aratott. A filmrészlet szép gólokat mutat, és számos kép érzékelteti a víz alatti durva küzdelmet is. Több játékos emlékszik vissza az akkori érzéseire. Az idősebbek számára ez a pálya megkoronázást jelentette. A középmezőny tagjainak már voltak sikerei és kudarcai is. De a fiataloknak korán jött ez az eredmény. Mindig erre vágytak, és hirtelen nem tudták, hogy akkor most hogyan tovább?]

1.04.00-1.06.20. Médianyilvánosság az olimpiai győzelem után [kb. 2,5 perc]
Az olimpiáról hazatérő csapatot rajongók tömege fogadta a repülőtéren, és utána is reflektorfényben voltak, ami nem tett jót a következő időszakra való felkészülésnek.

Reflektív kérdés a részlethez kapcsolódóan:
- Vajon mit adott lelkileg a csapat tagjainak az országos ünneplés, és miben akadályozta őket?

[1.06.20-1.30.00. Kihagyható, de a lényeget érdemes szóban összefoglalni:
A nagy médianyilvánosság nem tett jót a közelgő budapesti EB-re való felkészülésnek. És általában véve is megzavarta a csapat munkáját. Hazai pályán csak harmadikak lettek. A 2001-es fukuokai VB 5. helyezésével pedig még a dobogóra sem állhattak. Egy hazai bajnoki döntőn tömegverekedés tör ki, amiben két válogatott játékos is érintett volt. Az egyiket komoly sérülésekkel kellett kórházba szállítani, a másikat több hónapra eltiltották a versenyzéstől. A szövetségi kapitány lecserélte a csapat kapitányát, akinek ekkor került a helyére Benedek Tibor. Zavar volt érzékelhető a játékosok és Kemény Dénes kapcsolatában is, s egy időre elmaradtak a nagy győzelmek. 2003-ra azonban ismét megerősödött a csapat, s két újabb aranyérmet nyert (Barcelona – Világbajnokság, New York - Világliga). Ezzel a háttérrel kezdték meg a felkészülést a 2004. évi athéni olimpiára.]

2) Athén, 2004 (Teljes játékidő: 32,5 perc [1.30.35-1.52.50])
Ha nincs idő a teljes olimpiai blokk megnézésére, akkor a szerb-montenegrói csapattal vívott döntőről szóló részt érdemes kiemelni, amire minden megszólaló így emlékezett: *„Ha valaki még nem látott vízilabdát, én azt ajánlom, hogy ezzel a mérkőzéssel kezdje, majd ezzel is fejezze be."*

Ez esetben érdemes előtte felidézni az alábbi visszaemlékezéseket:
„Volt egy nagyon kemény arculatunk, amit láthatott mindenki. Együtt mozgunk. Kis ovis csoportok. Azon kívül, hogy a nagy, száz valahány kilós gyerekek nem kézen fogva sétálnak, minden úgy működött." (magyar játékos)
„Emlékszem, hogy ebéd után a faluban sétáltam. Láttam Tibort körben ülve az összes játékossal. Láttam, ahogy beszél, és minden játékos ül és bólogat arra, amit mond. És emlékszem, hogy arra gondoltam, ilyen egy vezető. Segített megértenem, hogy a gólszerzés nem minden, hanem sokkal inkább vezérnek kell lenni. Csapatot alkotni. Ezt vittem haza az olimpiáról, Benedek Tibort figyelve." (amerikai játékos)

1.36.38-1.52.55. Összefoglaló az olimpiai döntőről [kb. 16 perc]
A részlet bemutatja a mérkőzés összes gólját, és jól megjeleníti az abból fakadó feszültséget, hogy az ellenfél rögtön a meccs elején háromgólos vezetéshez jutott, amit a magyarok ugyan ki tudtak egyenlíteni lépésről lépésre, de az utolsó negyedre is szerb vezetéssel fordultak a játékosok. Végül azonban a negyedik negyedben fordítani tudtak, és a magyarok megnyerték az olimpiát.

Reflektív kérdések a részlethez kapcsolódóan:
- Milyen megjelenési formái voltak a játékosok, a szövetségi kapitány, a közvetítő és a közönség esetében az örömnek?
- Vajon mi kellett ahhoz, hogy vesztett helyzetből mégis győzni tudjon a magyar csapat ezen a döntőn?
- Mi lehet az oka annak, hogy egy ilyen sportgyőzelem lelkesítően tud hatni az azt képernyőn néző honfitársakra is?

1.55.15-1.56.55. A győzelem legfőbb forrása (kb. 1,5 perc)
A felvételen Alessandro Campagna (olimpiai, világ- és Európa-bajnok játékos, olasz-görög csapatkapitány) fogalmazza meg, hogy mi volt a győzelem kulcsa: *„A magyarok góljai elképesztő csapatmunka eredményei voltak. A három szerb emberelőny, egyénieskedés miatt kimaradt. Ez egy fajta 'majd én megoldom' hozzáállás. Ott a magyarok csapatként védekeztek. Ezek azok a részletek, amik a különbséget jelentették. Ha csapatként játszol, akkor a legnagyobb egyéniségek is csapatjátékossá válnak."*
A kép ezután a dobogó tetején álló magyar csapatot mutatja, és a himnusz hangjait halljuk.

Reflektív kérdés a részlethez kapcsolódóan:
- Mi minden kell ahhoz, hogy egy csapat tagjai versenyhelyzetben csapatként viselkedjenek, és félre tudják tenni az „egojukat"?

[1.56.55-2.07.46. Kihagyható rész. De néhány információt érdemes szóban összefoglalni: Az olimpiai győzelem után megint olyan időszak következett a csapat életében, amikor egy ideig nem tudtak felállni a dobogó legmagasabb fokára. Számos régi tag kikerült a válogatottból, tehetséges fiatalok váltották őket. De a következő évek világversenyein rendre „csak" ezüstérmeket szereztek. A sajtó kudarcként értékelte a szereplésüket. A játékosok így emlékeztek vissza erre az időre:
„Nagyon nehéz eljutni a döntőkig. És alul van értékelve, hogy az a csapat eljutott a döntőkig."
„Ugyanúgy nagyon jól vízilabdáztunk, ugyanúgy szorosan tudtuk tartani a döntő meccseket is ellenük, de valahogy nem tudtuk átlépni azt az egy lépcsőfokot, ami az aranyéremhez kellett volna."
„Egyszerűen ők is nagyon jók voltak."]

Reflektív kérdések a részlethez kapcsolódóan:
- Vajon mi lehet a különbség a felkészülésben az arany– és az ezüstérem esetében?
- Vajon miért nem értékeli jobban a közönség a 2. hely elérését egy világversenyen?

3) Peking, 2008 (Teljes játékidő: 18 perc [2.07.47-2.25.15])
Ha nincs idő a teljes pekingi blokk megnézésére, akkor a ráhangolódáshoz kapcsolódóan érdemes felidézni az egykori játékosok szavait:
„Pekingben mi voltunk a nagybetűs csapat, amelyik együtt járt szó szerint mindenhova.

Nagyon jó volt, én nagyon élveztem…. Sokat nevettünk, ami egy olyan stresszel teli helyzetben, mint az olimpia két hete, nélkülözhetetlen…. Felmentünk a tetőre, ahol beszélt Tibi. Festett egy képet arról, hogy ez az olimpia hogy fog kinézni. Hogy eljutunk a döntőig. Hogy ott vagyunk a döntő utolsó pillanataiban. Lefújják a meccset, és mi örülünk…. Szerintem a tetőn érkeztünk meg mindannyian egyszerre. Azért volt fontos ez a szeánsz."

A csapatba újonnan bekerült fiatalok lendületet adtak az idősebbeknek, s együtt nagyon erősek voltak. Az elődöntőben Montenegro csapatát, a döntőben pedig az amerikaiakat győzték le.

2.22.40-2.25.15. Egy legendás generáció és a nagy titok (kb. 2,5 perc)
A filmnek ebben az utolsó részletében egykori külföldi ellenfelek, és a válogatott néhány tagja emlékezik a pekingi győzelemre és a magyar csapat teljes hosszú sikersorozatára. A méltatás és a személyes emlékek mellett, zárásként elhangzik néhány kulcsmondat is:
„Azt azért tudtuk, hogy nem fogunk így játszani többet. Ahogyan nem is játszottunk."
„A tehetség nagyon fontos, mert a döntő pillanatban az nyer, aki tehetségesebb. De aki nem teszi bele a munkát az nem jut el a döntő pillanatig."
„Ezek a játékosok, és ezek a fiúk felfogták azt, hogy félre kell tenni az egot. És ehhez kellett alázat, és kellett intelligencia. Senki nem akart kitűnni, hanem mindenki a csapatban akarta elfoglalni a megfelelő helyét. Ez volt a nagy titok szerintem."

Esszé témák a részlethez kapcsolódóan:
- A tehetség és a szorgalom szerepe a sikerben. (általában)
- Az egyéni teljesítmények helye egy csapat sikerében. (általában)

3. ZÁRÁS ÉS ÉRTÉKELÉS

Függetlenül attól, hogy a teljes filmet nézték-e meg, vagy csak annak részleteit, a tanulók választhatnak a felkínált két téma közül, és egy rövid esszé keretében összegezhetik az azzal kapcsolatos gondolataikat. Ez a fogalmazás értékelhető – egyebek mellett – a *magyar nyelv és irodalom* tantárgy keretében is.

A *médiaismeret* területéhez kapcsolódóan, ugyancsak függetlenül attól, hogy mennyit láttak a teljes anyagból, a diákok véleményt alkothatnak a film vágástechnikájáról. 3-4 fős csoportokban megvitathatják, hogy miért tartották alkalmasnak, illetve miért nem tartották jónak a rendező által alkalmazott dokumentumfilmes módszert. Valaki két oszlopban rögzíti a táblán a szóvivők által ismertetett vélemények dicsérő, illetve elmarasztaló elemeit, majd végül más valaki folyamatos szöveggel elmondott kritikaként ismereti az osztály közös észrevételeit.

Ugyancsak a *médiaismeret* és a *sport* tartalmi területéhez kapcsolódóan a diákok közös filmkritikát fogalmazhatnak meg. Ehhez három (vagy nagyobb létszám esetén kétszer három) csoportot alkotnak, és számba veszik a következőket: (a) Mik a film legfőbb értékei? (b) Mi az, amit nem oldott meg elég jól a rendező? (c) Mi az, ami esetleg hiányzott a filmből?
Mindhárom témához kapcsolódóan vázlatosan rögzítik a gondolataikat egy-egy nagy papíron. Ha elkészültek, kiteszik a lapokat egymás mellé a falra. A csoportok szóvivői ismertetik az észrevételeket. Végül pedig a tanár pár mondatban összegzi a filmmel kapcsolatos általános véleményt.

1. sz. Melléklet
A vízilapba válogatott világversenyeken elért eredményei 1997-2008 között (Kemény Dénes szövetségi kapitánysága idején)

1997	**Sevilla**	**Európa-bajnokság**	**Aranyérem**
1997	Athén	Világkupa	*Bronzérem*
1998	Perth	Világbajnokság	*Ezüstérem*
1999	**Firenze**	**Európa-bajnokság**	**Aranyérem**
1999	**Sydney**	**Világkupa**	**Aranyérem**
2000	**Sydney**	**Olimpia**	**Aranyérem**
2001	Budapest	Európa-bajnokság	*Bronzérem*
2001	Fukuoka	Világbajnokság	5. hely
2002	Belgrád	Világkupa	*Ezüstérem*
2002	Pátra	Világliga	*Bronzérem*
2003	Krajn	Európa-bajnokság	*Bronzérem*
2003	**Barcelona**	**Világbajnokság**	**Aranyérem**
2003	**New York**	**Világliga**	**Aranyérem**
2004	**Athén**	**Olimpia**	**Aranyérem**
2005	Montreál	Világbajnokság	*Ezüstérem*
2005	Belgrád	Világliga	*Ezüstérem*
2006	Belgrád	Európa-bajnokság	*Ezüstérem*
2006	Budapest	Világkupa	*Ezüstérem*
2007	Melbourne	Világbajnokság	*Ezüstérem*
2007	Berlin	Világliga	*Ezüstérem*
2008	**Peking**	**Olimpia**	**Aranyérem**

Forrás: Krasz Emil: A film, amely bizonyosságot ad: Hérakleitosz tévedett. Index (2023. 04. 18.)
https://index.hu/sport/2023/04/18/vizilabda-olimpiai-bajnok-a-nemzet-aranyai-film-filmkritika/

2. sz. Melléklet
Idézetek a filmből a sikerhez kapcsolódóan

„Mindig is arra törekedtem, apám sugallata alapján, hogy középszerűen ne csináljunk semmit. Vagy nagyon magas szinten, vagy csináljunk valami mást.” *(Kemény Dénes)*

„Én azt írtam a pályázatban, hogy az első naptól kezdve azért fogok dolgozni, hogy négy év múlva a döntő után Sydneyben magyar himnuszt játszanak.” *(Kemény Dénes)*

„Elmondtam a fiúknak, hogy képzelem a következő négy évet, azon belül a következő egy évet, és azon belül a holnap reggeli edzést.” *(Kemény Dénes)*

„A győztes meccs után az örömöt mihamarabb ki kell magadból pumpálni. Nem mehetsz be a következő meccsre úgy, hogy örülsz, mert tegnap nyertél.” *(Kemény Dénes)*

„Ez a legjobb hangulatú csapat, ahol játszottam eddig. Időről időre, hónapról hónapra alakult át az atmoszféra egy jó humorú, kedves, szerethető hangulattá. Ez volt az, ami a csapatot jellemezte. Ez volt az első olyan csapat, ahol mindenki mindenkivel jóban volt.” *(Magyar játékos)*

„Ott jöttünk rá, hogy mit számít a rutin. Az a döntő ott az uszoda bejáratánál, a bevonuláskor eldőlt. Amikor jöttünk ki együtt a közös folyosón, akkor ők őrjöngtek, mi meg teljesen meg voltunk szeppenve.” *(Magyar játékos)*

„Nekem a telefonomon be volt állítva képernyőnek az olimpiai aranyérem. És a Sydney logo. És szerintem mindenki úgy feküdt le ebben az évben, hogy erről álmodott.” *(Magyar játékos)*

„Elképesztően sokat edzettünk. Konkrét emlékeim vannak. Görcsöl a vádlim. Hányingerem van a fáradtságtól. Csillagolat látok. Szúr az oldalam.” *(Magyar játékos)*

„Nagyon nagy volt az összetartás, és egymást húztuk ki, és segítettük minden pillanatban.” *(Magyar játékos)*

„A győzelem istennőjének nem könyörögni kell, nem kérni kell a győzelmet, hanem méltóvá kell rá válnunk, akik elveszik azt, amit akarnak.” *(Magyar játékos)*

„Megfogtam a mellettem ülő kezét, és így szépen, dominóelv alapján bezárult a kör. És éreztem, hogy mindenki egy dolgot akar. Újból szárnyakat kaptunk.” *(Magyar játékos)*

„Maximális figyelem, koncentráció, és tényleg mozsárban meg akartuk törni őket.” *(Magyar játékos)*

„A lehetőség az felelősség.” *(Magyar játékos)*

„Pekingben mi voltunk a nagybetűs csapat, amelyik együtt járt mindenhova. Nagyon jó volt, én nagyon élveztem. Sokat nevettünk.” *(Magyar játékos)*

„A tehetség nagyon fontos, mert a döntő pillanatban az nyer, aki tehetségesebb. De aki nem teszi bele a munkát az nem jut el a döntő pillanatig.” *(Magyar játékos)*

„Ezek a fiúk felfogták azt, hogy félre kell tenni az egot. És ehhez kellett alázat, és kellett intelligencia. Senki nem akart kitűnni, hanem mindenki a csapatban akarta elfoglalni a megfelelő helyét.” *(Magyar játékos)*

„Amikor egy csapat ilyen emberi tartással rendelkezik, az olyan energiát ad, ami még hozzáadódik a játéktudásukhoz.” *(Külföldi versenytárs)*

„Be kell járni egy utat, döntőket elveszíteni, hogy utána aranyat nyerhess.” *(Külföldi versenytárs)*

„Ahogy együtt sétáltak, ahogy kommunikáltak egymással, már abból látni lehetett, hogy ez több mint egy jó csapat.” *(Külföldi versenytárs)*

„A magyarok góljai elképesztő csapatmunka eredményei voltak. Nem volt egyénieskedés, ’majd én megoldom’ hozzáállás. A magyarok csapatként védekeztek, és ez nagy különbség volt. Ha csapatként játszol, akkor a legnagyobb egyéniségek is csapatjátékossá válnak.” *(Külföldi versenytárs)*

FELHASZNÁLT FORRÁSOK (Letöltés: 2024. május 2-17. között)

Antalics Ádám: A Kemény-csapat olyan volt, mint az Apple (2023. 04. 17.)
https://index.hu/sport/vizilabda/2023/04/17/csurka-gergely-interju-magyarorszag-vizilabda-valogatott-a-nemzet-aranyai/

Beszélgetés Kemény Dénessel és Zákonyi S. Tamással az Inforádió Aréna című műsorában. (2023. 05. 05.)
https://www.youtube.com/watch?v=WvscB2ywrZ8

Csejk Miklós: A nemzet aranyai: a győzelemhez a közösségben kell hinni (2023. 05. 02.)
https://magyarnemzet.hu/kultura/2023/05/a-nemzet-aranyai-a-gyozelemhez-a-kozossegben-kell-hinni#google_vignette

Csorba Attila: Magyar világsiker! Nemzetközi elismerésben részesült az egyik legjobban pörgetett hazai film (2024. 04. 22.)
https://www.blikk.hu/sztarvilag/filmklikk/a-nemzet-aranyai-nagydij/2w2g070

Hekler Melinda: Edző és csapata egymást építették naggyá – A nemzet aranyai című filmről (2023. 04. 25.)
https://www.noklapja.hu/aktualis/2023/04/25/edzo-es-csapata-egymast-epitettek-naggya-a-nemzet-aranyai-cimu-filmrol/

Kiss Péter: A titok körülrajzolása – Zákonyi S. Tamás: A nemzet aranyai (2023. 07. 16.)
https://kultura.hu/a-titok-korulrajzolasa-zakonyi-s-tamas-a-nemzet-aranyai/

Krasz Emil: A film, amely bizonyosságot ad: Hérakleitosz tévedett (2023. 04. 18.)
https://index.hu/sport/2023/04/18/vizilabda-olimpiai-bajnok-a-nemzet-aranyai-film-filmkritika/

Krasz Emil: A mozivászon meghódítására indulnak a világverő magyar pólósok (2023. 04. 14.)
https://index.hu/sport/vizilabda/2023/04/14/a-nemzet-aranyai-film-olimpiai-bajnokok-film-sajtovetites-biros-vari-marcz-varga-kis-kemeny-denes/

Nagydíjat nyert A nemzet aranyai Franciaországban (2024. 04. 22.)
https://kultura.hu/nagydijat-nyert-a-nemzet-aranyai-franciaorszagban/

Nagydíjat nyert Franciaországban a rekorder magyar dokumentumfilm (2024. 04. 22.)
https://magyarnemzet.hu/kultura/2024/04/a-nemzet-aranyai-film-dij

Rimay Ádám: Az amerikaiak szerint is aranyat ér ez a sikeres magyar film (2023. 08. 04.)
https://index.hu/kultur/2023/08/04/a-nemzet-aranyai-dokumentumfilm-ferfi-vizilabda-olimpia-variety/

Takács Márton: A nemzet aranyai mozifilmnek túl tömény, de már 21 fürdőgatyás férfitől sírhatjuk el magunkat (2023. 04. 18.)
https://www.eurosport.hu/vizilabda/benedek-tibor-kasas-tamas-kiss-gergo-a-nemzet-aranyai-velemeny_sto9566760/story.shtml

Vaszkó Iván: 30 év, 200 óra és 770 millió forint – így készült a nagy magyar pólósfilm, A nemzet aranyai (2023. 04. 23.)
https://forbes.hu/a-jo-elet/a-nemzet-aranyai-vizilabda-film-hogyan-keszult-zakonyi-s-tamas-kasas-tamas-benedek-tibor/

Vígh Martin: A vízilabda braziljai (2023. 04. 19.)
https://filmtett.ro/cikk/a-vizilabda-braziljai-a-nemzet-aranyai-kritika